

יוקרה לא יוקרה

כמו בכל המדינות במערב, גם אצלנו דג הזהב סובל מתדמית נמוכה. דגי זהב נחשבים לעיתים תכופות כחיות מחמד זולות הניתנות להקרבה (expendable). המצב שבו בימי הולדת מחלקים לילדים שקית ובתוכה דג זהב שנקנה בפרוטות, בוודאי איננה מוסיפה ליוקרתו של דג זה וגם לא מאריכה את חייו.

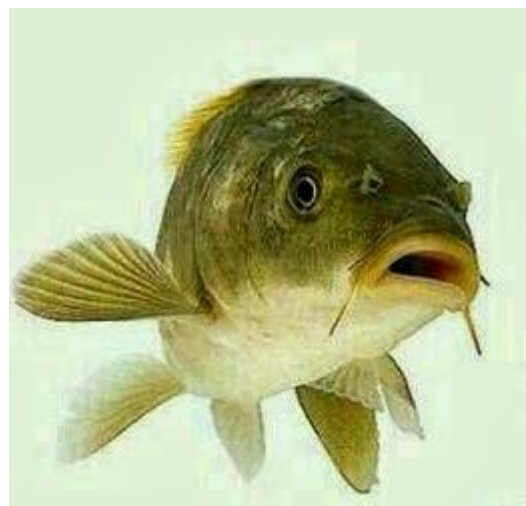
מחירם הנמוך וזמינותם הגבוהה של הזנים הפשוטים של דגי הזהב, יחד עם "האמונה" שדגי הזהב הם דגים רגישים שמותם הוא צפוי תוך ימים מספר בלאו הכי, תרמה גם היא לחוסר הטיפול בדגים אלו והורדת קרנם עוד יותר. הנחה זו רחוקה מאוד מהמציאות: שמענו כבר על דגי זהב שחיו 45 שנה! אנחנו בהחלט יכולים לצפות שדגי הזהב שלנו באקווריום, בהינתן תנאי מחייה טובים מאוד, יחיו איתנו 5-8 שנים.

למעשה דגי הזהב התחילו בעולם העתיק במזרח כדגים בעלי יוקרה רבה שרק בתי המלוכה הסיניים והיפניים יכלו להרשות אותם לעצמם. במאה ה-17 כאשר יפאן נשלטה ע"י ה"שוגונים", שליטים אלו הקפידו שדגי הזהב היקרים שלהם יגודלו רק ע"י מעמד העליון ונאסר על פשוטי העם לגדלם. דבר זה ישתנה רק בתחילת המאה ה-19 כאשר הוסר איסור זה ואיפשרו לכול החפץ לגדל את דגי הזהב היקרים הללו.

אצלנו נוספה בעיה נוספת בשנים האחרונות וזה האיסור המוחלט ליבא דגי קרפיונים (דג הזהב משתייך למשפחה זו כידוע) בשל מגפה שתקפה זנים אלו בארץ ובעולם כולו. משום כך, מגוון דגי הזהב קטן לכדי מספר זנים בודדים, שמצד אחד הביאו למגדליהם את הרווח המהיר ביותר ומצד שני אלו הזנים ששרדו את המגפה.

כאן המקום לשאול את השאלה כיצד במשך זמן קצר ביותר (מאות שנים בלבד) הצליחו להגיע מקרפיון המוכר לנו כדג מאכל (חרימה וגפילט-פיש) למגוון עצום של צורות וצבעים?

לא אכנס כאן להסברים של גנטיקה אבל אנסה לתאר את המגוון האדיר שנוצר בדגים אלו.

המעניין הוא שהתהליך היה משולב, הרבה גנטיקה אבל גם מוטציות שהופיעו במהלך הדרך, שולבו בתהליך לקבלת הזנים השונים.

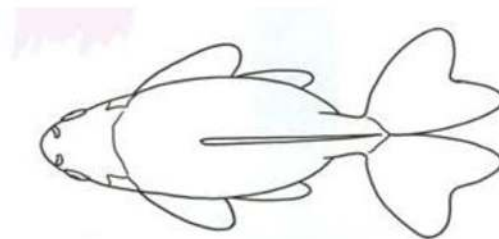
סנפירים

אין כמעט שום דימיון בין הקרפיון לשליירים המוכרים היום. נכון שזנים כמו הקוי והקומט, עדיין יש דמיון לזנב והסנפירים של הקרפיון למאכל, אבל גם בהם כבר אפשר לראות השינוי. דגי השובוקין, אכן יש להם זנב מזלג, אבל אורכו גדל פלאים והוא נשרך כשזנב אחרי הדג. אפילו דג הקוי שהכי מזכיר לנו את הקרפיון, יוצרו זנים כמו ה"גוסט" וה"פרפר" (בתמונה) שסנפיריו ממש מדהימים ורחוקים מרחק רב מהמקור הקדום.

השינוי הגדול ביותר בזנב, קרה כשיצרו את הזנב הכפול.

הזנב הזה מוכר בעולם "כזנב מאוורר" (Fantail) מפני שיש לו ארבע אונות.

גם זנב הארבע אונות, יש לו גדלים שונים עפ"י הזנים השונים.

למשל לראש-אריה (Ranchu) יש לו זנב קצר ביותר ואילו השליירים יכולים להופיע עם זנב ארבע אונות ארוך כשזנב.

אבל שיא הפיתוח הגנטי של הזנב, בא לידי ביטוי בזן חדש הנקרא טוסאקי (Tosaki), שם נוצר זנב מעוצב כשזנב כלה. ואם זה לא היה מספיק, שילבו את הזנב הזה עם הרנצ'ו השחור!

Tosakin

Tosakin-Ranchu

גוף

במהלך הפיתוח של זני הדגים האלו, נוצרו מייד שתי קבוצות עיקריות: ארוכי הגוף, שאליהם שייכים הקוי, הקומט, שובוקין ועוד ומצד שני נוצרו קצרי הגוף, שגופם מתאפיין בצורת ביצה: כגון השליירים, ראשי האריה ועוד.

הגוף הקצר יצר בעיות ביולוגיות בדגים אלו, מפני שמערכת העיכול שלהם נדחסה לנפח קטן יותר, דבר שבא לידי ביטוי ברגישותם של דגים אלו למחלות בשקיות הציפה והעיכול.

ראש

אולי השינוי הגדול ביותר שיצרו בדגים אלו היו גידולים על הראש הניקרא באנגלית WEN. לא, אין אלו גידולים כפי שאנו מבינים אותם משפת היום יום שלנו, כי אם התפתחות של ריקמה שומנית על הראש, היוצרת רעמה ומכאן גם שמם הכולל ראשי אריה.

למעשה יש כ שלוש קבוצות של סוגי דגי זהב שיש להם גידול על הראש:

לרנצ'ו אין סנפיר גב

לאורנדה יש סנפיר גב

החמנאיטה (Hamanaita) היא
שילוב של שלייר "פנינים" עם כובע
מיוחד ששונה מהשניים הקודמים
וזהו שק עם נזל

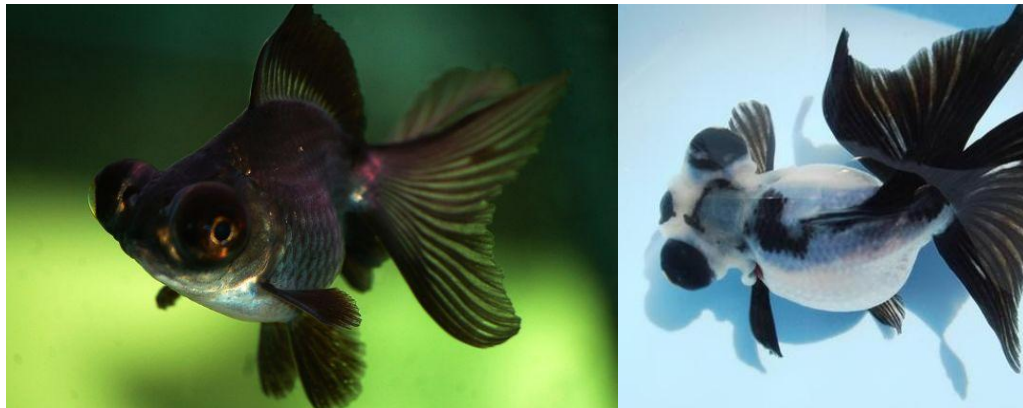
ועוד שינוי נוסף שנעשה בראשי דגי הזהב היה נושא העיניים: יש מה שנקרא "שלייר בוכה" עם שקיות נזל משני צדדיו. עד לפני כעשר שנים היה ניתן למצוא זן זה רק בצבע זהב והיום יש מגוון עצום של צבעים כולל כחול!

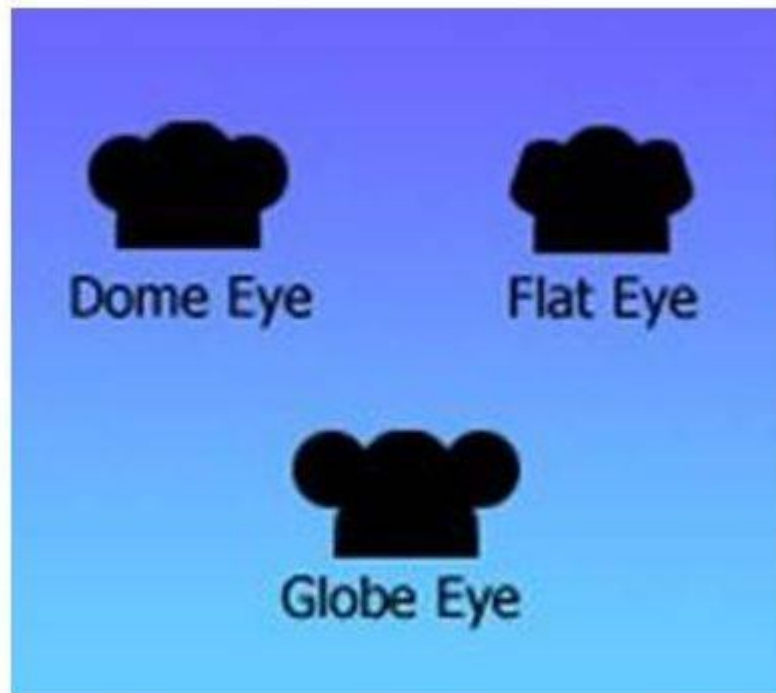
יש את המביטים למעלה:

יש את הטלסקופים, שהידוע מכולם הוא הטלסקופ השחור (Black Moor) שכבר מזמן יש לו זנים בכול מיני צבעים. זן זה עם הרבה צבעים ניקרא ביפאנית Demekin

מוכרים כיום שלושה סוגי עיניים בולטות:

**The three acceptable eye profiles
for Telescope goldfish**

לא מכיר עוד דג נוי אחד בעולם שעבר כיברת דרך כה ארוכה, מדג פרא למאכל למגוון של מאות זנים, בצורות שונות, בצבעים שונים וכולם בעצם דגי זהב!

המאמר נכתב ע"י אבי פאר

מנהל ובעלים של חב' ראנצ'ו ראנצ', המשווקת בארץ דגי זהב לסוגיהם אשר הורבו וגודלו מביצה ועד לגודל המתאים לשיווק בחות Koi On Demand הנמצאת במושב תרום (ע"י בית-שמש).

www.ranchuranch.co.il

avipeer@ranchuranch.co.il

הזהב שלנו במים